

Príloha 1 Slovník

Pozornosť

Informačný odkaz môže byť účinný iba ak cieľová skupina (a) je mu vystavená, a (b) je ochotná mu venovať pozornosť. Nápaditý videoklip nepochybne pritiahne viac pozornosti ako nudný leták alebo brožúra. Lenže to, čo sa pokladá za prítiažlivé, sa môže líšiť od jednej cieľovej skupiny k druhej. Informácia má byť pozorne zladená so životným štýlom mladých ľudí, na ktorých sa zameriava, pretože dosť z nej zostane „nevypočutej“ kvôli tomu, že sa skôr zakladá na predstave dospelých o tom, čo by mali vedieť mladí ľudia a nie na sústreďení sa na „svet“ mladých. Informácia by sa tiež nemala príliš líšiť od toho, čo si cieľová skupina myslí, čo cíti a čo robí. Ľudia s odlišnými skúsenosťami si prirodzene vyžadujú aj odlišné informácie. Taktiež to, či je alebo nie je záujem o daný informačný odkaz, je úzko prepojené s individuálnym vnímaním toho, čo predstavuje riziko.

Postoje k drogám

Postoje k drogám pozostávajú z názorov a percepcií ľudí, ako aj z noriem a hodnôt society. Príkladmi môžu byť „Alkohol spôsobuje, že ľudia robia hlúposti“, „ľudia, čo užívajú kanabis zažijú viac zábavy“, atď. Postoje k drogám sú sprostredkujúce premenné a používajú sa často ako indikátor hodnotenia výsledku, aj keď nie vždy sa dá nájsť ich kauzálna súvislosť s užívaním drog. Panuje však presvedčenie, že pozitívne postoje voči drogám povedú k zvýšenému užívaniu drog, kým negatívne zase povedú k zníženiu užívania drog.

Bariéry

Finančná situácia, personálne vybavenie, politika, administratívne prekážky a mnoho iných vecí môže narušiť hodnotenie preventívneho zásahu. Takýmito bariérami môžu byť koniec financovania, negatívne postoje personálu, rozhodnutie nepublikovať hodnotiacu správu, či odmietnutie školy vykonať prieskum medzi študentmi.

Skreslenie

Skreslenie je bežne používaný pojem na opis takého javu, ktorý môže narušiť vedecký výskum, vykonanie nejakej činnosti, alebo vyhodnotenie. Ak si skreslenie neuvedomujeme, alebo ho nevezmeme do úvahy pri vykonávaní vedeckej činnosti, výsledky výskumu alebo zásah môžu byť ovplyvnené v dôsledku „faktora skreslenia“. Inými príkladmi skreslenia sú kultúrne skreslenie, či napr. normatívne skreslenie. Preventívne programy, ktoré tvrdia, že podávajú faktické a spoľahlivé informácie o drogách, ale pritom nadsadzujú škodlivé účinky niektorých typov drog kvôli kultúrnej, politickej alebo normatívnej filozofii, sú tiež skreslené.

Kontrolná skupina

Kontrolná skupina je taká skupina ľudí, ktorí sa nezúčastňujú na preventívnom zásahu, ktorý je vyhodnocovaný. V tejto skupine sa buď nevykonáva nijaký preventívny zásah, alebo sa vykonáva iný zásah, ktorý sa však nijako nevzťahuje k hlavnému vyhodnocovanému zásahu.

Kultúrne zvyklosti

Kultúrne zvyklosti v tomto kontexte sú spôsoby správania pri užívaní návykových látok, ktoré sú ovplyvnené kultúrnymi alebo spoločenskými normami určitej society. Príkladmi môžu byť pitie vína pri jedle v južnej Európe, či pitie piva po práci v Nemecku. Kultúrne zvyklosti tiež určujú užívanie alebo neužívanie drog v spoločenských situáciách, množstvo a frekvenciu konzumácie, a môžu tiež ovplyvňovať správanie pri užívaní drog.

Drogová prevencia
(pozri Kap. 1.1)

Vonkajšie faktory

Vonkajšie faktory sú genetické faktory, premenné charakteru a socio-demografické premenné.

Hlavný učiteľ

Riaditeľ školy, inšpektor, koordinátor vzdelávacieho procesu.

Zdravie

WHO definuje zdravie ako „stav úplnej fyzickej, psychickej a sociálnej pohody, a nielen číra neprítomnosť choroby alebo neduhu“ – (WHO, 1946)

Indikátor

Indikátor je miera, ktorá odzrkadľuje určitý problém, alebo stav. Indikátory sa používajú ako náhrada za objekt alebo koncept, ktorý sa nedá merať priamo, alebo ktorý sa ešte len bude dať pozorovať v budúcnosti. Výber vhodných indikátorov by sa mal zakladať na vedeckej literatúre, teóriách, alebo na predchádzajúcom výskume. Indikátory sa používajú na meranie kvality vykonávania, alebo výsledku samotného zásahu.

Inštrumenty alebo nástroje

Pojmy inštrumenty alebo nástroje sa vzťahujú k všetkým metódam používaným na zbieranie informácií o cieľovej skupine, na hodnotenie atď. Najbežnejšie používané nástroje napr. pri hodnotení sú dotazníky na seba-opis. K ďalším nástrojom patria testy, posudzovacie škály, interview a nástroje na pozorovanie. Odporúča sa používať nástroje s dobre podloženou objektivitou, validitou a reliabilitou. Taktiež vhodnosť nástrojov by sa mala vopred preskúšať pred ich použitím v širšom meradle.

Zámer

Zámer možno definovať ako dôvod jedinca pre to, aby konal určitým spôsobom.

Zámer užívať drogy

Zámer užívať drogy je sprostredkujúca premenná a často sa používa ako indikátor pri hodnotení výsledku. Týka sa presvedčenia jedinca o tom, či on/ona bude v budúcnosti užívať drogy. Táto premenná je veľmi užitočná v programoch primárnej prevencie zameraných na malé deti, kde nemá zmysel pýtať sa na to, či už niekedy užili drogu.

Vmedzerená cieľová skupina

Vmedzerená cieľová skupina je skupina ľudí, na ktorých je zacielený preventívny zásah, ktorá však hrá sprostredkujúcu úlohu. Pritom sa dúfa, že táto skupina dokáže ovplyvniť budúce užívanie návykových látok v cieľovej skupine tým, že jej odovzdá obsah preventívneho zásahu. Príkladmi zamerania sa na vmedzerenú cieľovú skupinu sú multiplikačne orientované prístupy, vrstovnicke skupinové prístupy a prístupy orientované na rodinu.

Vedomosti o užívaní návykových látok

Týkajú sa faktických poznatkov, ktoré majú účastníci o užívaní návykových látok. Na základe toho, že „poznatie znamená moc“ sa predpokladá, že nedostatok poznania ponecháva ľudí, aby boli vystavení možnému užívaniu takýchto látok, kým uvedomenie si závažných faktov im dáva možnosť zvoliť si zdravé spôsoby života. Vedomosti o užívaní návykových látok sú sprostredkujúcou premennou.

Životné zručnosti

Životné zručnosti ľuďom umožňujú účinne sa vyrovnávať s požiadavkami a problémami každodenného života prostredníctvom učenia sa adaptívnemu a pozitívnemu správaniu. Zvyšujú individuálnu spôsobilosť, redukujú náchylnosť na užívanie drog a podporujú zdravie a dobré cítenie sa detí a dospievajúcich. Preventívne zásahy sú často zacielené na nasledujúce životné zručnosti: rozhodovanie, riešenie problému, tvorivé myslenie, kritické myslenie, účinná komunikácia, zručnosť v interpresonálnych vzťahoch, seba-vedenie, empatia, zvládanie emócií, vyrovnávanie sa so stresom a pružnosť.

Životný štýl

Životný štýl sa týka osobitných postojov k drogám v určitých skupinách a v špecifických spoločenských a environmentálnych podmienkach. Tanečná scéna je príklad životného štýlu, kde sa zábava (napr. domáce párty i davové tanečné podujatia) spája s užívaním syntetických drog. Jedným z cieľov preventívneho zásahu môže byť aj zmena životného štýlu.

Sprostredkujúce premenné

Sprostredkujúce premenné predpokladateľne súvisia s užívaním návykových látok tým, že uľahčujú zmeny v tomto užívaní. Zmeny by mal navodiť preventívny zásah.

Rozlišujeme dva druhy sprostredkujúcich premenných:

- sprostredkujúce premenné, ktoré sa priamo týkajú užívania návykových látok, ako sú poznatky o užívaní drog, postoje k drogám, úmysle užívať drogy a spoločenské normy;
- sprostredkujúce premenné, ktoré sa užívania návykových látok týkajú len nepriamo, ako sú životné zručnosti, rizikové faktory, ochranné faktory, štrukturálne zmeny, životný štýl, kultúrne zvyklosti a problémové správanie.

Hodnotenie potrieb

Hodnotenie potrieb (alebo analýza potrieb) je systematické posúdenie vnímaného javu a primeranosti navrhnutého preventívneho zásahu. Je dôležité preto, aby sme sa vyhli zlému odhadu rozsahu a povahy daného problému a následnej potreby istého preventívneho zásahu. Na hodnotenie potrieb možno použiť rôzne techniky.

Pri „postupe kľúčových informátorov“ ide o identifikovanie, výber a konzultáciu s expertami a s nezúčastnenými ľuďmi z danej oblasti. Hodnota tejto techniky je v tom, že podáva široký obraz o potrebách a službách, ktoré si vyžaduje cieľová skupina. Jej obmedzenie je v tom, že takýto obraz sa môže zakladať na vopred existujúcom predsudku alebo zaujatosti experta, alebo na skreslenej informácii. Preto dobrou stratégiou je zostaviť si vopred štruktúru otázok, ktorú použijeme u všetkých expertov, čo nám umožní porovnať odpovede rôznych expertov. Otázky sa majú týkať špecifických a konkrétnych informácií (kto, kde, čo a ako?) ako ďalší filter na vyradenie skreslených informácií.

Postup „komunitného fóra“ sa zakladá na otvorenom stretnutí členov danej komunity. Možno ho použiť na získavanie informácií o prevalencii a incidencii problému a na spoznanie charakteristík cieľovej populácie. Tak ako pri postupe kľúčových informátorov aj tu sa môže vyskytnúť skreslenie informácií vstupujúcich do našej rovnice, či už kvôli nadmernému alebo kvôli nedostatočnému zastúpeniu jedincov, ktorých sa problém dotýka. Najlepšie výsledky sa dajú dosiahnuť vtedy, keď hodnotiteľ spraví určitý prierez komunitou. A taktiež je vhodné klásť vopred pripravené špecifické otázky, aby sa zabezpečila hodnovernosť informácií.

Nepedagogický personál

Nepedagogický personál v škole predstavujú všetci tí, ktorí sa priamo nepodieľajú na procese vzdelávania, napr. administratíva, pomocní vychovávatelia, upratovačky, kuchárky, vrátnici alebo školníci a pod.

Normy

Normy sú nepísané pravidlá správania, ktorých kognitívne reprezentácie sú presvedčenia alebo názory. V kontexte užívania návykových látok zaradil empirický výskum normatívne presvedčenia medzi sprostredkujúce premenné, ktorú spúšťajú užívanie týchto látok. Zmena alebo ovplyvnenie takýchto normatívnych presvedčení môže byť tiež jedným z cieľov preventívneho zásahu.

Zámery

Zámery sú špecifické a merateľné tvrdenia vo vzťahu k želanému výsledku preventívneho zásahu. Pre potreby merania musí formulácia záverov definovať tie premenné, ktoré sa majú zmeniť, a stanoviť merateľné kritériá úspešnosti. Prijateľný a testovateľný predpoklad musí spájať aktivity programu so zámermi a zámery so zamýšľanými výsledkami. Kým sa vágne ciele nepremenia na špecifické zámery, nebude možné ani vykonať preventívny zásah, ani hodnotiť jeho účinnosť.

Objektivita

Objektivita spolu s reliabilitou a validitou je dôležitým indikátorom kvality informácií a/lebo nástroja merania. Vzťahuje sa k odkazu obsiahnutému v informácii a/lebo vo výsledkoch nástroja merania, čo musí byť nezávislé od osoby poskytujúcej informáciu a/lebo merajúcej určité údaje.

Rodičia/opatrovatelia

Rodičov/opatrovateľov definujeme ako biologických rodičov a ako tých, ktorí prevezmú starostlivosť, a ktorí zodpovedajú za výchovu svojich detí.

Politika daná písomne

Týka sa písomných smerníc z vládnej úrovne (na národnej, regionálnej aj miestnej úrovni), stanovenia zámerov a zodpovednosti za plnenie a priebeh určitej akcie.

Politika - nepísaná

Toto sú smernice, ktoré nestanovuje písomne určitá politika alebo program, ktoré sa však vo všeobecnosti uplatňujú v rámci výchovno-vzdelávacích služieb. Nepísaná politika často buď predchádza písomné smernice, alebo býva aj ich výsledkom ak tieto neusmerňujú – alebo sú neprimerané na zvládnutie – určitých situácií, ktoré buď ovplyvňujú alebo prekážajú osobám zúčastneným na výkone prevencie.

Prevalencia

Prevalencia je percento osôb v populácii, ktoré sú postihnuté určitým stavom (chorobou), alebo sa u nich prejavuje určité správanie (napr. fajčenie marihuany) počas určitého obdobia.

Preventívny pracovník/pracovník v oblasti podpory zdravia

Preventívni pracovníci/pracovníci v oblasti podpory zdravia sú odborníci, ktorí sú zapojení do preventívnych drogových aktivít, a ktorí majú primeranú a uznanú kvalifikáciu v oblasti podpory zdravia a/lebo zdravotnej výchovy.

Pretrvávajúce správanie

Zmeny v správaní by mali pretrvať a na pravdepodobnosť toho, či zmena bude trvalá má vplyv spätná väzba a dôsledky prežívané ako výsledok zmeneného správania. Ak zmena v správaní nie je trvalá, je potrebné preskúmať prečo je to tak. Šanca na to, že nové správanie pretrvá, sa zvyšuje vtedy, keď osoba jasne vyjadrí svoj zámer konať.

Primárna prevencia

V zmysle vedeckej literatúry sa primárna prevencia zameriava na predchádzanie (začiatku) užívania drog. Taktiež je známa ako univerzálna prevencia.

Problémové správanie

Určité spôsoby problematického správania možno pokladať za rizikové faktory užívania drog. Patrí sem nezvyčajne plaché alebo agresívne správanie, klamanie, kradnutie, záškoláctvo, úzkosť, atď.

Ochranné faktory

Ochranné faktory sú osobné alebo sociálne charakteristiky alebo stavy, o ktorých sa predpokladá, že znižujú pravdepodobnosť – aspoň v tomto prípade – abúzu návykových látok. Preto sú opakom rizikových faktorov. Môžu pozmeniť, prípadne aj zvrátiť, prediktory negatívneho vývoja a umožniť jednotlivcom aby zvládli negatívne životné udalosti. Vedecká literatúra z nich pravidelne uvádza životné zručnosti, schopnosť riešiť problémy, autonómiu a sebestačnosť, schopnosť konať zámerne a manažovať vlastnú budúcnosť. Príkladmi týchto faktorov v rodine sú starostlivosť a podpora, určenie zreteľných hraníc, uznanie pre deti, ich povzbudzovanie k účasti a zapojeniu sa. K všeobecnejším ochranným faktorom patrí aj úspech v škole.

Kvalitatívny prístup

Cieľom kvalitatívneho prístupu k hodnoteniu je pochopenie programu, alebo určitej stránky programu, ako celku. Namiesto sledovania vopred určeného súboru očakávaní pre overenie alebo meranie procesu a výsledku (kvantitatívny prístup), doraz sa kladie na podrobný opis a hlboké pochopenie, ktoré vychádza z priameho kontaktu a skúsenosti s programom a jeho účastníkmi. Kvalitatívne techniky sa zakladajú na pozorovaní, interview, kazuistikách a iných prostriedkoch terénnej práce. Kvalitatívny prístup možno používať aj samostatne a aj v kombinácii s kvantitatívnymi prístupmi; keď napr. program kladie dôraz na individualizované výsledky, keď máme pochybnosti o kvalite programu, alebo keď sú ciele programu trochu nejasné.

Kvantitatívny prístup

Kvantitatívne dáta sú pozorovania, ktoré možno ľahko vyjadriť číselne, ako napr. odpovede na štruktúrované dotazníky. Kvantitatívne prístupy k hodnoteniu sa v prvom rade týkajú merania konečného počtu definovaných výsledkov. Dôraz sa kladie na meranie, sumarizáciu, agregovanie a porovnávanie meraní a na vyvodzovanie záverov z kvantitatívnych analýz. Techniky, ktoré sa často používajú v kvantitatívnych prístupoch, sú experimentálne plány a použitie kontrolných skupín. Sú dôležité najmä vtedy, keď prvotným cieľom hodnotenia je zistenie účinnosti programu.

Dotazník

Dotazník je zoznam otázok, ktorých zodpovedanie možno systematicky vyhodnocovať. V závislosti od spôsobu odpovede rozoznávame dotazníky s otvorenými odpoveďami (teda

respondenti majú sami formulovať svoje odpovede) a dotazníky s uzatvorenými odpoveďami (kde si respondenti majú vybrať spomedzi niekoľkých možných odpovedí).

Reliabilita

Reliabilita (alebo spoľahlivosť), validita a objektivita sú dôležitými indikátormi kvality nástroja merania. Reliabilitu definujeme ako stupeň identickosti skóre alebo hodnôt, ktoré získame pri opakovanom zbere dát u tých istých subjektov. Miery reliability ukazujú, či nástroj merania dáva konzistentné výsledky. Efekt nespoľahlivosti spočíva v tom, že sa zotrú alebo prehliadnu skutočné rozdiely, pokiaľ skutočne existujú. Ak napr. výsledok účinného zásahu odmeriame nespoľahlivým nástrojom, môže sa javiť ako menej účinný a vice versa.

Rizikové faktory

Rizikové faktory sú osobné alebo sociálne podmienky, o ktorých sa predpokladá, že zvyšujú pravdepodobnosť – v tomto prípade – abúzu návykových látok. Sú preto opakom ochranných faktorov. Dôkazy ukazujú, že deti s nízkymi sociálnymi zručnosťami a agresívnym správaním sú náchylnejšie na rozvoj drogových problémov, ako deti bez takýchto problémov. Vedecká literatúra rozlišuje medzi rizikovými faktormi raného detstva (ako je nedostatok sociálnych zručností alebo nedostatok sociálnej podpory v rodine), neskorého detstva (nedostatok schopnosti riešiť problémy, dysfunkčná rodina, nedostatok sebadôvery) a dospievania (negatívny vplyv rovesníkov, znížené sebadôvery v dôsledku dospievania).

Sekundárna prevencia

Táto prevencia sa zameriava na skutočnú prevenciu abúzu drog, včasnú identifikáciu a liečbu užívateľov drog, aby sa predišlo drogovej závislosti. Je tiež známa ako selektívna prevencia.

Spoločenské štandardy

Spoločenské štandardy sú určité spoločnosťou prijaté normy a hodnoty, pri ktorých sa očakáva, že ľudia sa budú správať podľa nich. Spoločenské štandardy môžu byť významným motivačným alebo demotivačným faktorom pri prechode od zmeny postoja k zmene zámeru. Zámer môže byť ovplyvnený spoločenským prostredím. Rozlišujeme pritom medzi rôznymi úrovňami: mladý človek je ovplyvnený normami a hodnotami svojej rodiny, skupiny svojich vrstovníkov a normami i hodnotami spoločnosti.

Účastníci

Všetci tí, ktorí patria do školskej komunity, t.j. študenti, učitelia, riaditeľ, nepedagogický personál, rodičia/opatrovatelia, atď.

Študenti (v tejto príručke)

Mladí ľudia vo veku 11-18 rokov, ktorí sú prijatí do školy a ktorí sa zúčastňujú na výchovno-vzdelávacom procese.

Užívanie návykovej látky

Užívanie návykovej látky sa týka konzumácie danej látky. Dá sa opísať v zmysle užívaných látok (alkohol, heroín, kokaín, kanabis atď.), spôsobov ich užívania (užívanie občasné, pravidelné, repreačné, nadmerné, návykové atď.), a frekvencie užívania.

Cieľová skupina

Cieľová skupina je skupina ľudí, domácností, organizácií, komunit, či akejkoľvek identifikovateľnej jednotky, ktorá je cieľom preventívneho zásahu. Možno identifikovať dva druhy cieľových skupín: konečné a vmedzerené. Podstatnou podmienkou pre dokumentovanie

potreby preventívneho zásahu je starostlivá analýza a odhad veľkosti a povahy cieľovej skupiny, čo taktiež ovplyvňuje kvalita a efektívnosť projektu.

Učiteľ

Pedagogický odborník zodpovedný za prvotný prenos a rozvoj vedomostí a zručností u študentov.

Terciárna prevencia

Znižovanie zdravotných rizík u ľudí so závislosťou alebo s inými problémami súvisiacimi s drogami (liečba).

Konečná cieľová skupina

Konečná cieľová skupina je taká skupina ľudí, ktorí budú mať v konečnom dôsledku prospech z preventívneho zásahu. Možno ich ovplyvniť priamo prostredníctvom samotného zásahu, alebo nepriamo prostredníctvom vmedzerenej cieľovej skupiny. Pri identifikácii konečnej cieľovej skupiny možno použiť dva koncepty – koncept „rizikovej populácie“ a koncept „populácie, ktorá potrebuje zásah“. Pri prvom koncepte ide o takú časť populácie, kde je vysoká pravdepodobnosť rozvoja užívania návykových látok (napr. deti z rozvrátených rodín, deti drogovovo závislých rodičov/opatrovateľov, alebo tie, ktoré majú závislých súrodencov). V druhom prípade sa cieľová populácia definuje ako časť populácie so zvláštnymi charakteristikami (napr. všetci piataci).

Pochopenie

Predpokladom pochopenia informácie je, aby sa venovala pozornosť špecifickým znakom cieľovej skupiny. Dôveryhodnosť zdroja informácie a zrozumiteľnosť odkazu by mala byť v zhode s rečou, vekom, pohlavím, úrovňou vzdelania, kultúrou, prioritami a hodnotami cieľovej skupiny. Aktívne učenie a zainteresovanosť zvyšuje šancu správneho pochopenia a osvojenia si danej informácie.

Neočakávané zmeny

Neočakávané zmeny v implementácii alebo v hodnotení programu sú neplánované alebo nepredvídané zmeny v – alebo odchýlky od – plánu programu. Môžu byť vo svojich dôsledkoch negatívne (nízke akceptovanie programu, zmeny v okolí školy, rozpočtové škrtky, atď.), ale môžu byť aj pozitívne, ako je nečakane vysoká účasť v programe, alebo dodatoční sponzori.

Nezamýšľané zmeny

Nezamýšľané zmeny v prevencii sú tie účinky spôsobené preventívnymi aktivitami, ktoré vedú k novým problémom alebo k neželaným situáciám. Napríklad ak je program úspešný v znížení počtu študentov experimentujúcich s extázou, no títo študenti sa presunú medzi užívateľov kokaínu.

Validita

Validita (hodnovernosť), reliabilita a objektivita sú významné indikátory kvality nástroja merania. Posudky validity nám odpovedia na otázku, či nástroj skutočne meria to, čo sa chceme dozvedieť a či je na to vhodný.

Príloha 2 Inštrukcie pre monitorovací systém

A.3.1 Monitorovací systém

Pre podporu monitorovania na úrovni školy bol vyvinutý monitorovací systém, ktorý pozostáva zo štandardizovaných dotazníkov, počítačových aplikácií a inštrukcií na ich použitie.

Systém je jednoduchý a dôkladná znalosť štatistiky nie je nevyhnutná. Predpokladá však znalosť používaných počítačových programov (Word a Excel), spolu so skúsenosťami v narábaní so štatistickými dátami. Školy musia mať prístup k počítačom s vyššie uvedenými programami.

Systém je orientovaný hlavne na prieskumy u študentov, ale obsahuje aj ľahšie časti pre rodičov/opatrovateľov a pre učiteľov.

Zložky systému

Systém je dostupný v papierovej verzii (dotazníky, inštrukcie) a tiež v dátovom formáte na CD-ROM a na webovskej stránke projektu. Nástroj pozostáva z týchto častí:

- Štandardný dotazník (MS Word)
- Modulárne dotazníky (MS Word)
- Pracovné zošity na zadávanie a analýzu dát (MS Excel)
- Tabuľky z obdobných štúdií na porovnanie

Príprava, implementácia, ďalšie sledovanie

Pred použitím nástroja na monitorovanie sa škola musí pripraviť na integrovanie výsledkov do svojich ďalších iniciatív. Musí sa zreteľne pochopiť prečo potrebuje použiť nástroj monitorovania a ako to bude súvisieť s programom a so školskou politikou. Vykonanie prieskumu bez ďalšieho sledovania môže byť kontraproduktívne (pozri kapitoly 3 a 5).

Koho vybrať?

Môže byť lákavé zredukovať počet študentov zúčastňujúcich sa na prieskume výberom tried alebo skupín, aby sa tým zredukovalo množstvo práce. Neodporúča sa to, pretože tým vážne ovplyvníme reprezentatívnosť a užitočnosť dát. Ak na dotazník odpovedia všetci študenti, zabezpečí to, že dáta budú skutočne predstavovať dobrý obraz o situácii. Ak vyberieme iba skupiny alebo triedy, tak to skoro určite **nebude** reprezentatívne pre celú školu.

Ak je zredukovanie množstva práce podstatné, je lepšie znížiť počet vybraných ročníkov – v škole s tromi ročníkmi (napr. 8., 9. a 10. triedy) je skôr vhodné rozhodnúť sa pre vykonanie prieskumu iba v triedach jedného ročníka (napr. v 10. triedach), čím získame užitočné dáta aspoň pre jeden ročník.

Použitie výsledkov

Výsledky prieskumu majú podobu tabuliek a na nich založených grafov. Tabuľky a grafy však poskytujú len jednorozmernú informáciu. Personál školy a študenti sú tí najpovolanejší na to,

aby ich dali do súvislostí a interpretovali dáta. Môže to byť vo forme krátkej správy, písomných poznámok ku grafom, alebo diskusií pred poslucháčmi.

Keď sa raz prieskum vykonal a dáta sú vo forme tabuliek a grafov, objavajú sa nové otázky.

- Kto bude používať tieto dáta?
- Ako narábať s informáciou a používať ju (ochrana, anonymita)?
- V akej forme a komu sa dáta budú prezentovať?

Vo všeobecnosti je najlepšie, ak si kontrolu nad použitím dát zachová organizátor alebo organizujúci tím. Oni najlepšie poznajú celkové zázemie, dáta a analýzu, ktorú je treba vykonať. Keďže sa však materiál môže použiť v mnohých prostrediach a okolnostiach, vstúpia do toho nevyhnutne aj ďalší ľudia. Organizátor alebo organizujúci tím by to mal vziať do úvahy a pripraviť materiál na použitie v rôznych prostrediach a pre rôzne auditóriá. Tipy a inštrukcie ako narábať s výsledkami prieskumu a používať ich sú v podkapitole „Použitie výsledkov“ v kapitole č. 6.

Anonymita

Pri vykonávaní prieskumov je nevyhnutné, aby sa zachovala anonymita respondentov, aj z hľadiska vyvolania úprimných odpovedí, aj vzhľadom na rešpekt voči samotným respondentom. Na zabezpečenie anonymity respondentov musíme veľmi starostlivo:

- Zabezpečiť to, aby iné osoby nemohli sledovať vyplňanie dotazníkov. Prieskum by mal byť zorganizovaný rovnakým spôsobom ako skúška.
- Zabezpečiť narábanie s vyplnenými a zozbieranými dotazníkmi.
- Zabezpečiť spôsob zadávania dát z dotazníkov do počítača.
- Zabezpečiť analýzu dát.
- Zabezpečiť prezentáciu dát – **nesmiete** prezentovať dáta tak, aby sa dali vysledovať k jednotlivému študentovi.

Dotazníky

Hlavné dotazníky pre študentov

Hlavné dotazníky obsahujú otázky o mnohých témach: celkové zázemie študentov; drogy a školský poriadok; preventívne aktivity; atmosféra v škole; prevalencia drog; rodinný život; dospelí ako príklad.

Dodatkové moduly

Okrem štandardných dotazníkov systém obsahuje aj prídavné dotazníky (moduly), ktoré sa týkajú určitých tém podrobnejšie. Možno si ich vytlačiť a pridať k hlavným dotazníkom.

Pre dáta v moduloch existuje vstup v určitých poliach „dátového“ hárku. Každý modul má vlastný farebný kód a aj otázky sú očíslované odlišným spôsobom.

Príklad:

Otázky z modulu o atmosfére v škole sa začínajú písmenom „S“ a otázky sú označené S1, S2, atď.

Nájdite si v „dátovom“ hárku stĺpce s číslami otázok, ktoré sa začínajú na S a do nich zadávajúte výsledky.

Je päť dodatkových modulov:

- Pocit zdravia a vzťahy.
- Sociálna klíma a účasť osôb z prostredia školy.
- Pravidlá, školský poriadok a drogová prevencia.

- Postoje a vnímanie rizika.
- Konzumácia drog (modul možno použiť iba v spolupráci s osobami zvonka, ktoré môžu zaručiť anonymitu respondentov).

Pri vykonávaní prieskumu sa neodporúča použiť viac ako jeden alebo dva moduly, lebo to pre študentov môže byť únavné a tiež sa zhromaždí tak veľa informácií, že ich spracovanie bude pre organizátorov príliš zložité.

Je možné použiť rôzne moduly v rôznych prieskumoch a porovnávať napr. výsledky v rôznych časových odstupoch.

Pracovné zošity

Monitorovací systém poskytuje vzorové tabuľky a grafy, ktorými možno ukázať výsledky prieskumu. Roztriedené sú podľa pohlavia, aby sa dali znázorniť rozdiely medzi chlapcami a dievčatami.

Pracovný zošit podľa ročníka a veku

Okrem pracovného zošita podľa pohlavia sa môžu použiť ešte dva. Pri použití pracovného zošita pre ročník sa dajú porovnávať rôzne ročníky navzájom. To môže byť užitočné pre získanie výsledkov, ktoré sa priamo týkajú študentov v rôznych ročníkoch. Pracovný zošit podľa veku má rovnakú funkciu. Tieto dva pracovné zošity sa nemusia nevyhnutne používať spolu. Niektoré školy alebo vzdelávacie systémy môžu pokladať vek za užitočnejšie kritérium porovnania ako ročník – a vice versa. Vyberte si teda to kritérium, ktoré vašej škole vyhovuje najviac.

Majte na pamäti, že mnohé výsledky závisia od stupňa vývoja študentov. Napríklad percento študentov, ktorí už niekedy fajčili, sa vekom pravdepodobne bude zvyšovať bez ohľadu na to, aké metódy preventívneho zásahu sa použijú. Preto aj výsledky treba interpretovať s ohľadom na túto skutočnosť.

Pracovný zošit na porovnanie času

Zmeny v odpovediach možno porovnávať aj v časovom odstupe, ak sa prieskum vykonal aspoň dvakrát. Porovnania v časovom odstupe sú dôležitý nástroj na identifikovanie zmien. Pracovný zošit obsahuje dostatok stĺpcov na porovnanie 5 po sebe nasledujúcich prieskumov. Ak je ich treba viac, pracovný zošit je potrebné modifikovať.

Pri používaní pracovného zošita je treba kopírovať a preniesť dátový súbor z prvého prieskumu do hárku „Prieskum 1“, dátový súbor z druhého prieskumu do hárku „Prieskum 2“, atď. Výsledky každého z prieskumov sa potom ukážu v tabuľke. Ak sa napr. vykonali tri prieskumy, tabuľky ukážu výsledky v troch stĺpcoch, pričom dva posledné stĺpce zostanú prázdne.

Nezabúdajte tiež, že zmeny z jedného roka na druhý nie sú nevyhnutne dôsledok prevencie a prebiehajúcich aktivít, pretože tieto výsledky môže ovplyvniť množstvo faktorov.

Neočakávané zmeny v implementácii

A.3.2 Organizovanie prieskumu

Škola si musí vybrať osobu alebo tím so zodpovednosťou za organizovanie prieskumu, analýzu dát a využitie materiálov. V ideálnom prípade by to mal spraviť organizačný/výkonný tím (pozri kapitolu 5). Organizátor alebo organizujúci tím by mal zostaviť plán celého procesu – úvod, implementáciu, analýzu, prezentáciu a ďalšie sledovanie. Tento plán by mal obsahovať nasledujúce body:

Ešte pred prieskumom

- Vyberte si, ktoré dotazníky chcete použiť (hlavný dotazník + ktorýkoľvek z piatich modulov);
- Oboznámte s nástrojom – tak s dotazníkmi, ako aj s dokumentáciou na analýzu;
- Vyberte si deň a čas prieskumu. Prieskum by sa mal spraviť vo všetkých triedach naraz;
- Zabezpečte dostatočný počet kópií dotazníkov a inštrukcií (Príloha A3A);
- Ak je to treba, zadovážte si povolenie od príslušných autorít;
- Informujte a zapojte učiteľov, študentov, rodičov/opatrovateľov (Príloha A3B) a ďalších možných zúčastnených;
- Zorganizujte skupinu pre zadávanie dát do počítačov a stanovte im časový rozpis práce;
- Stanovte časový rozpis pre analýzu dát;
- Postavte úvodný plán na prezentáciu výsledkov.

Praktické ťažkosti

Organizátor/organizátori by mali byť pripravení na praktické ťažkosti, ktoré sa môžu vyskytnúť. Bežné problémy počas vykonávania prieskumu bývajú tieto:

- Organizácia prieskumu
  - Nájdenie/odsúhlasenie dňa, ktorý vyhovuje každému
  - Nedorozumenia medzi organizátormi
  - Nedorozumenia medzi učiteľmi
- Chyby pri zadávaní dát z dotazníkov do počítača.

Presvedčte sa, že:

- Vybraný deň a čas vyhovuje všetkým a každý o tom vie.
- Dotazníky boli presne rozmnožené.
- Všetci učitelia dostali potrebné inštrukcie.
- Dotazníky sa zozbierajú takým spôsobom, ktorý zaručí anonymitu.
- Zadávanie dát z dotazníkov do počítačov je dobre zorganizované a robí sa správne.

Deň vykonania prieskumu

- Rozdistribuuje dotazníky a inštrukcie učiteľom (Príloha A3A);
- Buďte poruke, keď sa vyskytnú akékoľvek praktické problémy;
- Zodpovedzte všetky otázky, ktoré môžu dať študenti alebo učitelia;
- Zozbierajte dotazníky a držte ich na bezpečnom mieste dovtedy, kým sa dáta z nich nebudú zadávať do počítača (pozri časť: Zbieranie dotazníkov).

Dotazníky majú vyplniť iba tí študenti, ktorí sú prítomní v škole počas konania prieskumu. Tí študenti, ktorí – z akéhokoľvek dôvodu – v škole prítomní **neboli**, sa nemajú neskôr do prieskumu zaraďovať (aj aby sme sa vyhli komplikáciám, aj aby študenti nepoznali otázky pred vyplňovaním dotazníka).

Zozbieranie dotazníkov

Postup pri zbieraní dotazníkov má veľký význam pre zaistenie anonymity. Rovnako je dôležité, aby sme študentov informovali o postupe, aby si boli istí zachovaním anonymity. Je viacero ciest ako to dosiahnuť, a niektoré z nich sú tieto:

- Študenti dostanú obálku, do ktorej dajú dotazník a ktorá sa potom dá do krabice tak, aby sa premiešala s ostatnými obálkami;

- Učiteľ a zástupca triedy zozbierajú dotazníky, dajú ich do neoznačenej obálky, ktorá sa zalepí. Potom obálku doručia koordinátorovi, ktorý premieša všetky obálky a zabezpečí, že nijaká z obálok neobsahuje nijaké znaky alebo označenia, podľa ktorých by sa dalo zistiť o ktorú triedu ide;
- Koordinátor si obíde triedy s krabicami, do ktorých vloží dotazníky a krabicu vždy zalepí.

Toto všetko sa dá urobiť aj inými spôsobmi, uvedomujte si však čo je podstatné – študenti vedia o krokoch podniknutých na ochranu ich anonymity.

Číslovanie dotazníkov

Každý vyplnený dotazník by mal dostať jedinečné a odlišné poradové číslo, ktoré sa dá použiť na identifikovanie daného dotazníka v dátovom hárku.

Archivovanie dotazníkov

Skladujte dotazníky bezpečným spôsobom na čas potrebný pre kontrolu kvality zadaných dát, a potom ich zničte.

A.3.3 Používanie pracovných zošitov v Exceli

Nasledujúci text obsahuje inštrukcie o tom, ako používať pracovné zošity Excelu, ktoré boli vytvorené pre potreby analýzy. Tí, ktorí príliš nepoznajú Excel by si mali tieto inštrukcie prečítať veľmi pozorne. Skúsení užívatelia Excelu pravdepodobne pochopia dané hárky dosť ľahko, no aj im odporúčame prečítať si tieto inštrukcie aby sa uistili, že sú oboznámení so spôsobom, akým fungujú dané pracovné zošity.

Máme tu štyri excelovské pracovné zošity: jeden pre pohlavie, jeden pre ročník, jeden pre vek a jeden pre časové série (na porovnania cez čas, pokiaľ škola vykonala niekoľko prieskumov). Nasledujúce inštrukcie sa týkajú pracovného zošita „Pohlavie“, no platia aj pre zvyšné tri.

Otvorenie a používanie pracovného zošita

Skopírujte si excelovské pracovné zošity z CD-ROMky alebo z Internetu na pevný disk.

Otvorte pracovný zošit. Dolu nájdete určitý počet prepínačov, z ktorých každý predstavuje osobitný hárk. Dokument má tri rôzne druhy hárkov:

- Hárky na registrovanie odpovedí: („Dáta“, „Chlapci“, „Dievčatá“);
- Hárky s tabuľkami („Tabuľky“, „Detailné tabuľky“);
- Hárky s grafmi, ktoré sa zakladajú na tabuľkách („1“, „2“, atď.).

Organizácia zadávania dát do počítača

Koordinátor by mal zorganizovať to, aby sa informácie z dotazníkov zadali do počítača. Môže to spraviť viacerými spôsobmi.

Keď plánuje zadávanie dát, mal by vyčleniť čas na to, aby sa zadávatelia oboznámili s daným programom zadávania. Ak má zadávateľ určité skúsenosti, dá sa rátať so zadaním výsledkov za 2-3 minúty, je však lepšie počítať s 4-5 minútami na jeden dotazník.

Príklad organizácie

Dajte dohromady skupinu cca 5 –10 študentov. Vysvetlite im ako je treba zadávať dáta do počítača. Rozdajte im dotazníky, no predtým sa ubezpečte, že ani jeden z dotazníkov sa nedá priradiť žiadnemu zo študentov, ktorí na ne odpovedali. Priradiť dotazníkom odlišné čísla (napr. asistent A čísluje dotazníky od A1 do A99 a vyššie, asistent B od B1 do 99, atď.), aby

sa dáta dali spätne skontrolovať. Vytvorte rôzne **excelovské** súbory pre zadávanie dát a použite funkcie **kopíruj** a **prilep** na skompilovanie dát do jedného súboru.

Kódovanie – typy otázok v dotazníku

Alternatívne odpovede v dotazníku dostanú zodpovedajúce kódy – t.j. čísla označujúce ktorú možnosť odpovede respondent zaškrtol.

Jednoduché otázky

Niektoré z otázok sú jednoduché s niekoľkými možnosťami odpovede. V otázke 1 (Pohlavie) sú dve možnosti – chlapec alebo dievča. **1** je kód pre chlapcov. Dievčatá majú kód **2**.

1. Si chlapec alebo dievča?

chlapec

dievča

Ak je zaškrtnutý štvorček pod „chlapec“, zadajte v stĺpci pohlavia kód **1**. Rovnaký postup platí aj pri ostatných otázkach.

Otázky s viacnásobnou voľbou

Niektoré otázky sa prezentujú v tabuľkovom formáte s viacerými podotázkami. Odpovede na tieto podotázky je treba zadať do počítača osve. Kód je označený na hornom riadku každého stĺpca tabuľky. Ak je v otázke 14a) odpoveď „Áno“, zadáme do zodpovedajúcej bunky kód **1**.

14. Dolu je uvedených viacero výrokov o tvojej škole.

Súhlasíš, alebo nesúhlasíš s týmito výrokmí?

Označ len jeden štvorček v každom riadku.

	Súhlasím	Nesúhlasím
a V škole sa dobre cítim.....	☐	☐
b Chcel/a by som prestúpiť na inú školu.....	☐	☐
c Väčšinu vyučovacích hodín pokladám za nudné.....	☐	☐

Žiadna odpoveď a nesprávna odpoveď

Ak v niektorej otázke nie sú zaškrtnuté žiadne štvorčky, zadajte kód **9** pre vynechanú/ neznámu odpoveď.

Ak nie je správne zaškrtnutá odpoveď, napr. sú zaškrtnuté dva štvorčky pri odpovedi na tú istú otázku, zadajte kód **9** pre vynechanú/ neznámu odpoveď.

Zadávanie dát do počítača

- Očíslujte dotazníky, aby ste mohli spätne skontrolovať kvalitu dát.
- S použitím pracovného zošita začnite otvorením „dátového hárku“ na zadávanie dát.
- Dáta zadávajú do hárku zľava doprava.
- Odpovede z každého dotazníka sa zadávajú vodorovne. Pre dotazník č.1 zadajte „1“ do bunky A3, kód pre pohlavie do bunky B3 (Pohlavie), kód pre triedu do C3, atď.
- Nezabúdajte dokument pravidelne zálohovať.

Kontrola kvality dát

Keď sú dáta zadané do počítača, preskúšajte si ich kvalitu.

- Vyberte si niekoľko dotazníkov a prekontrolujte, či dáta boli správne zadané.

- Skontrolujte, či zadané hodnoty nie sú mimo možného rozsahu.

Príklad: V stĺpci pre pohlavie sú možné iba tri hodnoty, t.j. **1** pre „Chlapec“, **2** pre „Dievča“ a **9** pre vynechanú/ neznámu odpoveď. Akákoľvek iná hodnota – ako napr. **4** – je nesprávna a treba ju skontrolovať podľa príslušného dotazníka.

Tip: Stlačte šípku¹⁴ na vrchu každého stĺpca, aby ste videli, ktoré hodnoty sú zaznamenané. Takto rýchlo zistíte, či sú medzi nimi nesprávne hodnoty.

Triedenie dát podľa pohlavia

Keď je dátový súbor kompletný, roztriedte dáta na „Chlapcov“, skopírujte a prilepte ich do hárku „Chlapci“. Triedenie spustíte tak, že stlačíte šípku¹⁵ v bunke B1 a vyberiete si hodnotu „1“ pre chlapcov. Pracovný hárok potom natriedí dáta len o chlapcoch. Skopírujte dáta pomocou výberu buniek od bunky A3 až k poslednej bunke s príslušnou informáciou a potom stlačte „kopíruj“ (tlačidlo „kopíruje“, alebo Ctrl+C). Choďte do hárku „Chlapci“, dajte kurzor na bunku A3 a prilepte dáta (kliknite na tlačidlo „prilep“, alebo Ctrl+V).

Potom postupujte rovnako aj pri dátach o dievčatách.

Týmto dostanete kompletný dátový súbor, ktorý je základom pre tabuľky a grafy o chlapcoch a dievčatách. Nezabudnite tento dokument zapamätať.

14 a 15 – Ak tam nebudú šípky, choďte na „Dáta“, vyberte si „Filter“, potom „Autofilter“. Potom sa šípky objavia navrchu každého stĺpca.

Tabuľky

Pracovný zošit generuje tabuľky automaticky - jeden hárok ukáže odpovede v percentách („Tabuľky“), druhý hárok vygeneruje podrobnejšie tabuľky, ktoré ukážu aj grafy a percentá („Detailné tabuľky“).

Otvorte hárok „Tabuľky pohlavie“ a pozrite si tieto tabuľky. Tabuľky sa zakladajú na troch hárkoch – „Dáta“, „Chlapci“ a „Dievčatá“. Tabuľky sú usporiadané v stĺpcoch (pozri Príklad), pričom ukazujú grafy a percentá pre chlapcov, dievčatá a celkovo.

- Skontrolujte tabuľky.
- Vytláčte tabuľky a prezrite si ich, aby ste si spravili celkový obraz o situácii.
- Vyberte si témy, na ktoré sa chcete sústrediť.
- Zaručene **neprezentujte** tabuľky o citlivých témach, ak na ne rovnako odpovedalo menej ako päť študentov.

Grafy

Tabuľky slúžia ako základ pre grafy, ktoré potom ilustrujú dáta vizuálne. Grafy sa generujú automaticky a nové grafy možno vytvoriť na základe tabuliek.

Je 26 štandardných grafov, ktorých názvy zodpovedajú otázkam, ktoré majú ilustrovať (Graf č. 4 zodpovedá otázke č. 4, atď.). Grafy sú očíslované a možno ich vyvolať na prehliadanie stlačením Tab na presun k ďalšiemu grafu. Každý graf sa vytláča osve¹⁶.

16 – Ak nebudete vidieť všetky Tab-y pre jednotlivé tabuľky a grafy, kliknite na šípku v ľavom dolnom rohu a presuňte ju doprava, aby ste videli aj zostávajúce.

Otvorené otázky

Kladenie otvorených otázok, na ktoré je treba odpovedať písomne namiesto zaškrtnutia vopred formulovaných odpovedí, umožňujú zbieranie rozličných typov informácií. Ak škola chce nápady na aktivity, alebo odpovede na iné otázky, na ktoré sa ťažko odpovedá formou vopred formulovaných odpovedí, môže byť dobrým riešením naplánovanie prieskumu/dotazníka s otvorenými otázkami. Jeho vykonanie súbežne s prieskumom s uzatvorenými otázkami môže ušetriť čas aj úsilie.

Použitie otvorených otázok môže byť dobrým nástrojom na zber informácií o zmenách alebo zlepšeniach, ktoré by uvítali študenti, ako aj pre lepšie pochopenie informácií z prieskumu s uzatvorenými otázkami. Odpovede na otvorené otázky môžu tiež poskytnúť užitočné priame vyjadrenia študentov, ktoré sa dajú použiť v správach, prezentáciách, alebo poslúžiť ako základ na diskusiu.

Príklady otvorených otázok

- Čo myslíš, aké mimoškolské aktivity by škola mala ponúknuť?
- Čo myslíš, aké pravidlá voči pitiu alkoholu u vlastných detí by mali stanoviť rodičia/opatrovatelia?
- Aké pravidlá voči vlastnému pitiu alkoholu by mali stanoviť rodičia/opatrovatelia?

Keď zvažujeme použitie otvorených otázok, musíme vziať do úvahy tieto body:

- Odpovedanie na otvorené otázky predstavuje značný kus práce. Keď požiadame študentov o vyjadrenie, mali by sme si byť istí, že každý dotazník riadne prečítajú a jeho obsah berú vážne. Ak škola nemá zdroje na to, aby so získaným materiálom primerane narábala, je lepšie prístup otvorených otázok nepoužiť.
- Otvorené otázky by sa nemali dotýkať citlivých tém, ktoré môžu spôsobiť, že študenti sa vyhnú odpovedi.
- „Otvorené“ dotazníky sa musia zbierať a spracúvať oddelene od zatvorených dotazníkov, aby sa ochránila anonymita študentov. Študenti si musia byť istí, že ich anonymita je zaručená a možno ich informovať aj o spôsobe, akým sa ich anonymita chráni.

Príloha A3a Inštrukcie pre učiteľov

Učítelia, ktorí dohliadajú na prieskum by mali dostať inštrukcie ako si majú počínať. Príklad takýchto inštrukcií je uvedený nižšie:

Inštrukcie pre učiteľov, ktorí dohliadajú na vyplňanie dotazníkov

Študenti musia byť informovaní o tom, že účasť na prieskume je dobrovoľná. Ak sa na prieskume nechcú zúčastniť, mali by dostať v tom čase iné úlohy.

- Učiteľ, alebo iná zodpovedná osoba, by mal byť prítomný v triede celý čas, keď sa vyplňajú dotazníky.
- Prieskum by sa mal brať obdobne ako skúška, t.j. študenti by nemali vidieť čo píše iní študenti, ani by na im nemalo dovoliť rozprávať na medzi sebou.
- Študenti by mali zaškrtnúť iba jeden štvorček v každej otázke. Ak zaškrtnú viacero, dané dáta sa zadajú ako „vynechané/neznáme“.
- Ak sa alternatívne odpovede na študenta nehodia, mal by zaškrtnúť tú, ktorá je najbližšie k jeho situácii. Ak sa nehodí nijaká odpoveď, študent môže otázku preskočiť a ísť na ďalšiu.
- Na prieskum by sa mala rezervovať jedna vyučovacia hodina. Ak prieskum trvá kratšie a skončí ešte pred koncom hodiny, študenti majú dostať nejaké iné úlohy.
- Dotazníky je treba zozbierať takým spôsobom, ktorý zaručí dôvernosť a anonymitu študentov. Koordinátor prieskumu vydá zvláštne inštrukcie na postup pri ich zbieraní.

Príloha A3 List rodičom/zákonným zástupcom

Rodičia/zákonní zástupcovia – ako skupina – by mali byť informovaní o prieskume a je vhodné ich predstaviteľov zapojiť do jeho plánovania. Dá sa to urobiť viacerými spôsobmi, v závislosti od normálnych informačných kanálov medzi školou a rodičmi/opatrovateľmi. Príklad listu pre rodičov/opatrovateľov je uvedený nižšie:

Všetkým rodičom/zákonným zástupcom

ŠKOLSKÝ PRIESKUM

Škola sa rozhodla vykonať prieskum u našich študentov dotazníkovou formou. Otázky sa týkajú tém ako je atmosféra v škole, školský poriadok, skúsenosť s alkoholom, tabakom a drogami, medziľudské vzťahy.

Všetci študenti budú vyzvaní, aby sa na tomto prieskume zúčastnili.

Dotazníky sa spracujú v škole podľa striktných pravidiel, aby sa zaručila anonymita študentov. Výsledky prieskumu sa budú dať použiť ako učebný materiál, diskusný materiál na rodičovských stretnutiach, alebo sa môžu použiť pre pracovné plány školy, atď.

Tento prieskum je dobrovoľný. Študenti, ktorí sa na ňom nechcú zúčastniť, dostanú počas neho iné úlohy.

Meno riaditeľa